

**PROVINSIALE EKSAMEN**  
**NOVEMBER 2021**  
**GRAAD 10**  
**NASIENRIGLYNE**

**EKONOMIE (VRAESTEL 1)**

**AFDELING A (VERPLIGTEND)****VRAAG 1****1.1 MEERVOUDIGEKEUSE VRAE**

1.1.1 C✓✓ Wat mense moet koop

1.1.2 A✓✓ die ekonomiese probleem

1.1.3 D✓✓ inspuitings.

1.1.4 B✓✓ besteebare inkomste.

1.1.5 C✓✓ handel.

1.1.6 D✓✓ handelsreg

1.1.7 A✓✓ Werknemers

1.1.8 B✓✓ natuurlike groeikoers.

(8 x 2) (16)

**1.2 PASITEMS**

1.2.1 C✓ 'n Sistematiese benadering om gereelde patrone te herken

1.2.2 G✓ 'n Diagram wat die vloei van goedere, dienste, natuurlike hulpbronne, inkomste en uitgawes toon

1.2.3 E✓ 'n Groep mense wat saam woon en ekonomiese besluite maak

1.2.4 F✓ Die verhoging van die aarde se gemiddelde oppervlaktemperatuur as gevolg van die uitwerking van kweekhuisgasse

1.2.5 A✓ 'n Sikliese patroon wat die natuurlike groeikoers van 'n bevolking weerspieël

1.2.6 I✓ Die aantal jare wat 'n persoon kan verwag om te leef, gebaseer op die huidige demografie

1.2.7 D✓ 'n Ruilstelsel waar goedere of dienste direk verruil word vir ander goedere of dienste

1.2.8 B✓ 'n Moderne ruilmiddel

(8 x 1) (8)

**1.3 GEE DIE TERM**

1.3.1 Produksiefaktore✓

1.3.2 Geldvloei✓

1.3.3 Aksynsbelasting ✓/Sondebelasting✓

1.3.4 Fiskale beleid ✓

1.3.5 Verstedeliking✓

1.3.6 Emigrante✓

(6 x 1) (6)

**TOTAAL AFDELING A: 30**

**AFDELING B**

Beantwoord enige TWEE van die drie vrae van hierdie afdeling in die ANTWOORDBOEK.

**VRAAG 2**

2.1 Beantwoord die volgende vrae.

**2.1.1 Noem TWEE vertakings van Ekonomie**

- Mikro-ekonomie ✓
- Makro-ekonomie ✓
- Monetêre ekonomie ✓
- Publieke sektor ekonomie ✓
- Internasionale ekonomie ✓
- Ontwikkelingsekonomie ✓
- Omgewingsekonomie ✓

(Enige 2 x 1) (2)

**2.1.2 Watter probleme ondervind Sosiale Wetenskappe?**

- Natuurwetenskappe toets dikwels hul teorieë of hipoteses in laboratoriums, wat nie met Ekonomie moontlik is nie. ✓✓
- Die menslike geaardheid is nie altyd voorspelbaar nie. ✓✓
- Ekonomiese beleide word hewig gedebatteer en is vol normatiewe stellings. ✓✓
- Dit is moeilik om te besluit watter feite om te gebruik. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.) (Enige 1 x 2) (2)

**2.2 Datarespons****2.2.1 Watter advies word deur die dame in die spotprent gegee?**

Sy raai die werknemer aan om 'n Ekoonom aan te stel. ✓

(1)

**2.2.2 Noem een loopbaangeleentheid wat verband hou met Ekonomie.**

- Marknavorsingsontleder ✓
- Kredietontleder ✓
- Finansiële ontleder ✓
- Aktuaris ✓
- Ekonomiese konsultant ✓
- Vergoedings- en voordele-bestuurder ✓
- Rekenmeester ✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(Enige 1 x 1) (1)

2.2.3 **Beskryf kortliks die term *Ekonomie*.**

Ekonomie is 'n Sosiale Wetenskap wat bestudeer hoe individue, ondernemings en ander organisasies kies om hulpbronne te gebruik om die maksimum bevrediging van hul onbeperkte behoeftes en begeertes te bereik. ✓✓

(2)

2.2.4 **Waarom word *Ekonomie* as 'n *Sosiale Wetenskap* beskou?**

Ekonomie is 'n Sosiale Wetenskap wat mense se gedrag ondersoek en hoe hulle met die samelewing omgaan. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.)

(2)

2.2.5 **Hoe verskil makro-ekonomie van mikro-ekonomie?**

- Makro-ekonomie is die studie van die totale ekonomiese aktiwiteit. ✓✓
- Dit sluit streeks, nasionale en internasionale studierigtings in. ✓✓
- Dit fokus op die ekonomie as geheel ✓✓

**Mikro-ekonomie**

- Mikro-ekonomie is die studie van die gedrag en besluite van individuele deelnemers aan die ekonomie. ✓✓
- Dit sluit in hoe pryse vasgestel word. ✓✓
- Dit fokus op individue, huishoudings, firmas en ander organisasies. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte antwoord.)

(2 x 2)

(4)

2.3 **Datarespons**2.3.1 **Watter deelnemer word vermis in die diagram van die ekonomie?**

Buitelandse sektor ✓

(1)

2.3.2 **Wat word die bydraes van huishoudings tot die regering genoem?**

Belasting ✓

(1)

2.3.3 **Beskryf kortliks die term *buitelandse handel*.**

Buitelandse handel is die uitruil van kapitaal, goedere en dienste oor internasionale grense of gebiede. ✓

(2)

2.3.4 **Waarom word Suid-Afrika as 'n oop ekonomie beskou?**

Suid-Afrika word as 'n oop ekonomie beskou omdat dit vryelik met ander ekonomieë regoor die wêreld in wisselwerking tree. ✓✓

(2 x 2)

(2)

2.3.5 **Waarom is dit belangrik dat Suid-Afrikaners plaaslik vervaardigde produkte koop?**

Om Suid-Afrikaans te koop stimuleer 'n toename in vraag na produkte en dienste wat plaaslik vervaardig word. ✓✓

Dit kom neer op die beskerming van bestaande werksgeleenthede, ekonomiese groei en die skep van meer gehalte werksgeleenthede in ons land. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.)

(4)

2.4 **Verduidelik die verskil tussen positiewe en normatiewe stellings.**

Positiewe stelling	Normatiewe stelling
<ul style="list-style-type: none"> <li>● Hierdie stellings beskryf feite sonder om te oordeel of die feite goed of sleg is. ✓✓</li> <li>● Positiewe stellings hou verband met wat in die verlede was, wat vandag is of wat in die toekoms sal wees. ✓✓</li> <li>● U kan positiewe stellings toets ✓✓</li> <li>● Voorbeeld van 'n positiewe stelling: 'Die rand het met 2% teenoor die dollar gestyg.' ✓</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Hierdie stellings sluit waardeoordeel of opinies deur ekonome in. ✓✓</li> <li>● Hierdie stellings kan nie bewys word nie ✓✓</li> <li>● Normatiewe stellings handel oor ekonomiese gedrag en beoordeel die gedrag goed of sleg. ✓✓</li> <li>● U kan 'n normatiewe stelling bespreek. ✓✓</li> <li>● Voorbeeld van 'n normatiewe stelling: 'Die Suid-Afrikaanse inflasiekoers is te hoog.' ✓</li> </ul>

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(4 x 2)

(8)

2.5 **Waarom is finansiële instellings 'n belangrike deel van die ekonomiese kringloop-model?**

● Die finansiële instellings bestaan uit banke, versekeringsmaatskappye en beleggers. ✓✓

● Dit dien as skakel tussen die deelnemers wat oorskot fondse het en die wat fondse benodig. ✓✓

● Huishoudings en sakeondernemings bestee nie altyd al hul inkomste nie. ✓✓

● Huishoudings en sakeondernemings deponeer hul onbestede inkomste by finansiële instellings, genaamd spaargeld. ✓✓

● Besigheidsondernemings leen by die finansiële instellings. ✓✓

● Besigheidsondernemings gebruik die geleende fondse om kapitaalgoedere soos eiendom, masjinerie en toerusting te koop. ✓✓

● Besteding aan kapitaalgoedere word investering genoem.

(Aanvaar enige ander korrekte antwoord.)

(8)

EXEMPLAR

**VRAAG 3**

3.1 Beantwoord die volgende vrae.

3.1.1 **Noem enige TWEE vakbonde in Suid-Afrika.**

CONSAWU: Confederation of South African Workers 'Unions✓

COSATU: Congress of South African Trade Unions✓

FEDUSA: Federation of Unions of South Africa✓

FOSATU: Federation of South African Trade Unions✓

ITUC: International Trade Union Confederation✓

NACTU: Nasionale Raad van Vakbonde✓

NEHAWU: National Education, Health and Allied Workers 'Union✓

NUM: National Union of Mineworkers✓

UWUSA: United Workers' Union of South Africa✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.)

(Enige 2 x 1) (2)

3.1.2 **Waarom is dit belangrik dat die regering die land se bevolkingsgroeikoers skat?**

Bevolkingsgroeikoers is 'n belangrike aanduiding van die veranderende behoeftes van mense in 'n land, byvoorbeeld hoe groot die las sal wees op die voorsiening van voldoende infrastruktuur (bv. skole, hospitale, behuising, paaie), hulpbronne (bv. voedsel, water, elektrisiteit) en werksgeleenthede. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.)

(1 x 2) (2)

3.2 **Datarespons**

3.2.1 **Noem die siklus wat deur die grafiek geïllustreer word.**

Die demografiese siklus✓

(1)

3.2.2 **In watter stadium sou die bevolking as 'n 'ou bevolking' beskryf word?**

Stadium 5✓

(1)

3.2.3 **Beskryf kortliks die term *ekonomies aktiewe bevolking (EAB)*.**

sluit alle mense tussen die ouderdomme van 15 en 64 in wat in die formele en die informele sektor werk of wat as selfstandige ondernemings werk. ✓✓

(2)

3.2.4 **Waarom ervaar baie ontwikkelende lande hoë bevolkingsgroei-koerse?**

Die totale bevolking neem toe as gevolg van die hoër geboortesifer en dalende sterftesifer. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (1 x 2) (2)

3.2.5 **Hoe kan die regering help om die nasionale sterftesifer te verlaag?**

- Die regering kan die land se voeding help verbeter deur voedselproduksie te stimuleer en te help met die ondersoek na beter boerderymetodes
- Regering kan die infrastruktuur vir voedselvervoer en -opberging verbeter. ✓✓
- Die regering moet openbare gesondheidsdienste verbeter. (bv. deur Pokke-entstof te voorsien). ✓✓
- Die regering kan beter mediese dienste lewer en gesondheidsbewustheid verhoog. ✓✓
- Die regering kan mense inlig oor hoe hulle siektes soos VIGS en diabetes kan vermy. ✓✓
- Die regering kan mense opvoed oor beter higiëne (bv. die kook van drinkwater) en sanitasie. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.) (2 x 2) (4)

3.3 **Datarespons**

3.3.1 **Watter tipe handel word in die spotprent hierbo uitgebeeld?**

Ruilhandel ✓

(1)

3.3.2 **Noem 'n doeltreffender handelsmetode wat gebruik kan word?**

Geld ✓

(1)

3.3.3 **Beskryf die term *spesialisering* kortliks.**

**Spesialisering** is 'n produksiemetode waardeur 'n besigheid fokus op die produksie van 'n beperkte aantal goedere in groot maat ten einde groter doeltreffendheid te van produksie te verkry ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.)

(2)

3.3.4 **Waarom is daar 'n oorskotproduksie nodig om handel en markte te laat bestaan?**

Sonder surplus produksie sal huishoudings alles wat hulle produseer verbruik en niks sal oorbly om mee te handel nie. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.)

(2)

### 3.3.5 Hoe het spesialisering gelei tot die toename in internasionale handel?

- Spesialisering lei tot laer produksiekoste en groter produksie hoeveelhede. ✓✓
- Weens spesialisering word meer goedere vervaardig en pryse is laer. ✓✓
- Lande is geneig om te spesialiseer in goedere waarvoor hul beste aangepas is om te produseer en om goedere in te voer wat hulle minder doeltreffend produseer. ✓✓
- Verbruikers trek wêreldwyd voordeel uit laer pryse en die beskikbaarheid van groter hoeveelhede goedere. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.) Enige (2 x 2) (4)

### 3.4 Verduidelik die evolusie van finansiële instellings en die opkoms van die gesamentlike-aandeel maatskappy.

- Mededingingsondernemings het gedurende die 16de en 17de eeu in Nederland ontstaan.
- Groot maatskappye was nie meer in individuele besit nie, maar in die hande van aandeelhouders.
- Nuwe formele en informele reëls het dit makliker gemaak om risiko's te neem.
- Maatskappye met beperkte aanspreeklikheid het die norm geword.
- Beleggers in maatskappye soos die VOC het papiersertifikate ontvang as bewys van eienaarskap van aandele.
- Hierdie aandele kan op aandelemarkte soos die Amsterdamse Aandelemark verhandel word.
- Aandeelhouders is beperkte aanspreeklikheid toegestaan vir moontlike skuld.

(Aanvaar enige ander relevante antwoord.) (2 x 4) (8)

### 3.5 Hoe bevoordeel 'n toename in die grootte van die werksmag die ekonomie?

- 'n Toename in die omvang van die werksmag sou lei tot 'n verhoogde produksie van goedere en dienste. ✓✓
- Dit impliseer 'n reële BBP-toename en ekonomiese groei vind plaas. ✓✓
- Ekonomiese groei maak ekonomiese ontwikkeling en beter lewensstandaarde moontlik. ✓✓
- 'n Groter werksmag lei tot 'n uitbreiding van belastingbasisse. ✓✓
- Die groter werksmag beteken dat huishoudings meer beskikbare/besteembare inkomste het. ✓✓
- Verhoogde verbruikersbesteding behoort plaaslike ondernemings te bevoordeel. ✓✓
- Die toename in arbeid bring 'n nuwer, jonger generasie mense met nuwe idees en uitvindings. ✓✓

(Aanvaar enige ander relevante antwoord.) (8)

EXEMPLAR

**VRAAG 4**

4.1 Beantwoord die volgende vrae.

4.1.1 **Noem enige TWEE soorte verbruikersgoedere.**

- Nie-duursame goedere ✓
- Semi-duursame goedere ✓
- Duursame goedere ✓
- Dienste ✓

(Enige 2 x 1) (2)

4.1.2 **Watter effek sal 'n resessie op besigheidsaktiwiteite hê?**

In 'n resessie sal die inkomste, produksie en beleggings daal. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.) (1 x 2) (2)

4.2 **Datarespons**

4.2.1 **Noem EEN oorsaak van lugbesoedeling volgens die uittreksel.**

Stel gesondheid in gevaar; vernietig/beskadig die omgewing. ✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.) (Enige 1 x 1) (1)

4.2.2 **Watter soort besoedeling is 'n groeiende oorsaak van aardverwarming?**

Besoedeling deur plastiek. ✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.) (1)

4.2.3 **Beskryf kortliks die term *ontbossing*.**

Die afkap van bome en woude om ruimte te maak vir ontwikkeling. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.) (2)

4.2.4 **Waarom moet die regering omgewingsubsidies aan ondernemings gee?**

- Om ondernemings aan te moedig om omgewingsvriendelike produkte te produseer. ✓✓
- Vir die ontwikkeling van nuwe tegnieke en tegnologie om besoedeling te verminder. ✓✓
- Om herwinning van afvalprodukte te bevorder. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.) (1 x 2) (2)

4.2.5 **Hoe kan ekonomiese ontwikkeling plaasvind sonder om die omgewing te benadeel?**

Dit kan plaasvind deur:

- Om binne die perke van wat die omgewing kan bied te leef. ✓✓
- Die begrip insien van skakels tussen die ekonomie, die samelewing en die omgewing. ✓✓
- Die gelyke verdeling van hulpbronne en geleenthede. ✓✓

(Aanvaar enige korrekte relevante antwoord.) (2 x 2) (4)

4.3 **Datarespons**

- 4.3.1 **Noem die instansie wat die bogenoemde inligting publiseer.**  
Statistieke Suid-Afrika/Stats SA ✓ (1)
- 4.3.2 **Watter provinsie het die hoogste bevolking in 2019 gehad?**  
Gauteng ✓ (1)
- 4.3.3 **Beskryf die term *migrasie* kortliks.**  
Mense wat oor ruimtelike grense beweeg (bv. provinsies, lande) om van woonplek te verander. ✓✓ (2)
- 4.3.4 **Waarom is verstedeliking 'n probleem vir die regering?**  
Verstedeliking lei tot 'n groter vraag na behuising, munisipale dienste en infrastruktuur. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.) (2)
- 4.3.5 **Hoe kan die regering verstedeliking aan bande lê ?**
- Deur landbouparke bekend te stel waar landelike gemeenskappe nywerhede word, deur die verwerking van landbouprodukte. ✓✓
  - Die goewerment kan werksgeleenthede in landelike gebiede skep sodat mense in landelike gebiede kan begin geld verdien, en sodoende word die landelike gebiede net so aantreklik soos die stedelike gebiede. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.) (2 x 2) (4)

4.4 **Bespreek kortliks die evolusie van vakbonde.**

- Tydens die Industriële Revolusie was die werksomstandighede in fabriek baie swak. ✓✓
  - Dit het tot die stigting van vakbonde gelei. ✓✓
  - Daar was werkersorganisasies wat probeer het om lone en werksomstandighede te verbeter. ✓✓
  - Teen die begin van die twintigste eeu is die reg van werkers om gesamentlik te organiseer en te beding in die meeste Westerse lande erken. ✓✓
  - Vakbondlidmaatskap het vinnig toegeneem. ✓✓
  - Vakbonde het beperkings ingestel op wat werkgewers aan werkers kon doen. ✓✓
  - Sommige bedrywe het gelyk as gevolg van stakings, maar die vakbonde het baie verbeterings in werksomstandighede aangebring. ✓✓
  - Vakbonde het 'n belangrike rol in Suid-Afrika gespeel omdat hulle gedien het as politieke forum vir werkers en het bygedra tot die vorming van 'n nuwe regering. ✓
- (Aanvaar enige ander relevante antwoord.) (2 x 4) (8)

4.5 **Hoe suksesvol was die regering se optrede om die negatiewe impak van COVID-19 op huishoudings en sakeondernemings te hanteer?**

- Die regering het maatreëls soos besteding, lenings en monetêre instrumente gebruik om die impak van COVID-19 op huishoudings en sakeondernemings te verminder. ✓✓
- Die Suid-Afrikaanse regering was redelik suksesvol om die impak van COVID19 te verminder ✓✓
- Die volgende maatreëls is suksesvol geïmplementeer:
  - Die skepping van die COVID-19 Solidariteit-fonds nadat die toestand van die nasionale ramp aangekondig is. ✓✓
  - Die Suid-Afrikaanse Reserwebank (SARB) het die repokoers tot 3,5% verlaag. ✓✓
  - Die regering het die finansiering van die gesondheidstelsel uitgebrei.
  - Die regering het 'n noodlenigings pakket van R1 135 miljard voorsien om hulp aan taxi-eienaars/die taxi-bedryf te verleen. ✓✓
  - Taxi-operateurs het betalingsvakansies gekry tydens die ernstige periode van die COVID-19-pandemie. ✓✓
  - Die regering het werknemers en werkgewers in Suid-Afrika verligting verleen deur die COVID-19 TERS-voordeel. ✓✓
  - Om verdere ekonomiese spanning en armoede te voorkom, het die regering 'n verligtingvoordeel van R350 aan SASSA verskaf. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.)

(4 x 2)

(8)

**[40]**

**TOTAAL AFDELING B:**

**40**

**AFDELING C**

Beantwoord EEN enige van die twee vrae uit hierdie afdeling in die ANTWOORDBOEK.

**VRAAG 5**

- **Bespreek breedvoerig die gevolge van ekonomiese skommeling op die deelnemers aan die ekonomie.** (26)
- **Evalueer die eksogene redes (monetaristiese siening) vir sakesiklusse.** [40]  
(10)

**Inleiding**

'n Land se vlak van sakebedrywighede het 'n groot uitwerking op sy burgers. Mense word normaalweg positief geraak deur opswaai en negatief deur afswaai. ✓✓  
(Aanvaar enige ander relevante korrekte reaksie) (Maks. 2)

**Liggaam**

- Veranderinge in die totale vraag en aanbod: ✓
- Die totale vraag en aanbod is die totale aantal goedere en dienste wat geëis en verskaf is. ✓✓
- Tydens 'n opswaai het die totale vraag en aanbod toegeneem as gevolg van verhoogde inkomste en besteding deur huishoudings. ✓✓
- Firms verhoog hul produksie om in die toename in vraag te voorsien. ✓✓
- Byvoorbeeld, besoek verbruikers restaurante meer tydens 'n opswaai. ✓
- Tydens 'n afswaai sal die totale vraag en aanbod afneem as gevolg van verminderde verbruikersbesteding en produksie deur ondernemings. ✓✓
- Byvoorbeeld, besoek verbruikers restaurante minder tydens 'n afswaai. ✓
- As 'n afwaartse siklus voortduur, kan die ekonomie in 'n depressie ingaan. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte antwoord.)

Veranderings in ekonomiese groei: ✓

- Ekonomiese groei verwys na die toename in die hoeveelheid goedere en dienste wat 'n land gedurende 'n bepaalde tydperk produseer. ✓✓
- Ekonomiese ontwikkeling verwys na 'n verbetering in onderwys, gesondheidsorg of inkomste van die bevolking. ✓✓
- Ekonomiese ontwikkeling impliseer 'n verbetering van die lewenstandaarde. ✓✓
- 'n Opswaai lei tot hoër ekonomiese groei as gevolg van 'n toename in ekonomiese aktiwiteit en produktiwiteit. ✓✓
- Die verhoogde produksie en uitvoer verhoog die BNI. ✓✓
- 'n Afswaai sal tot 'n afname in ekonomiese groei lei. ✓✓
- Tydens 'n afswaai sal produsente minder goedere en dienste lewer. Dit lei tot 'n afname in die groeikoers. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

Veranderings in prysvlakke: ✓✓

- Die prysvlak verander wanneer die vraag en aanbod van goedere en dienste afneem. ✓✓
- Tydens 'n opswaai is daar 'n toename in produksie, indiensneming en huishoudelike inkomste. ✓✓
- Hoër inkomste en besteding lei tot 'n toename in die algemene prysvlak. ✓✓
- Die pryse van stapelvoedsel, soos brood en melk, sal byvoorbeeld styg. ✓✓
- In 'n afswaai is daar 'n afname in produksie, indiensneming en in huishoudings se inkomste. ✓✓
- Die algemene prysvlakke daal as gevolg van laer verbruikersbesteding en inkomste. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.)

Veranderings in indiensname: ✓

- Tydens 'n opswaai moet meer goedere en dienste produseer om aan die vraag te voldoen. ✓✓
- Dit lei tot groter indiensname. ✓✓
- Deur die ekonomie te verbeter, kan ondernemings meer wins maak. ✓✓
- Besighede kan dit bekostig om werknemers beter lone en salarisse te betaal. ✓✓
- Tydens 'n afswaai produseer besighede minder goedere en dienste. ✓✓
- Die wins en inkomste van ondernemings neem af. ✓✓
- Besighede kan nie bekostig om werkers te betaal en afleggings begin. ✓✓
- Werkloosheid sal toeneem. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.)

Veranderings in die wisselkoers: ✓✓

- In 'n afswaai, is daar 'n afname in die vraag na plaaslike goedere en dienste. ✓✓
- Daar is 'n afname in uitvoer. ✓
- Dit verlaag die vraag na plaaslike geldeenheid. ✓✓
- Die afname in uitvoer verminder buitelandse reserwes. ✓✓
- Die rand sal in waarde verswak en die geldeenheid verswak. ✓✓
- Tydens 'n opswaai, is daar 'n toename in die buitelandse vraag na plaaslike goedere en dienste.
- Dit lei tot 'n toename in die uitvoer van goedere en dienste. ✓✓
- Daar kan 'n groter vraag na plaaslike geldeenheid verwag word. ✓✓
- Dit sal daartoe lei dat die rand teenoor ander geldeenhede sal styg. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.)

**Die impak op die ekonomies weerloses**

- Die gevolge van skommeling ekonomies op die weerloses is enorm. ✓✓
- Enige afdraai sal hierdie mense beroof om in hul basiese behoeftes aan voedsel, skooling en klere te voorsien. ✓✓
- 'n Afdraai in die ekonomie sal daartoe lei dat ondernemings hul produksie verklein en fabriek of takke sluit. ✓✓
- Dit sal lei tot grootskaalse werkloosheid wat by minder geskoolde werkers begin. ✓✓
- Die minder gegoede sal nie in staat wees om hulle basiese behoeftes en begeertes te bevredig nie. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.)

**(Maks. 26)**

**ADDISIONELE DEEL**

- Eksogene redes verwys na veranderings in sakesiklusse wat van buite afkomstig is. ✓✓
- Hulle begin buite die ekonomie van 'n land. ✓✓
- Die regering het geen direkte beheer oor eksogene faktore nie. ✓✓
- Voorbeelde sluit in politieke en militêre inmenging in die ekonomie (soos oorloë), droogte, hongersnood, COVID-19 en ander natuurrampe. ✓✓
- Eksogene redes kan nie maklik voorspel word nie en dit is moeilik om dit te vermy. ✓✓
- Dit beïnvloed die produksie en verbruik binne die ekonomie. ✓✓
- Eksogene rede kan tot 'n opswaai of 'n afswaai in 'n ekonomie lei. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte antwoord.)

**(Maks. 10)**

**GEVOLGTREKKING**

Fluktuasies in ekonomiese aktiwiteite moet bestuur word sodat dit die ekonomie positief beïnvloed. ✓✓

(Aanvaar enige ander relevante korrekte antwoord.)

**(Maks. 2)**

**VRAAG 6**

- Bespreek die Suid-Afrikaanse arbeidsmag breedvoerig onder die volgende onderopskrifte:
  - Ouderdom van die bevolking (8)
  - Indiensneming en werkloosheid (10)
  - Geografiese verspreiding (8) (26 punte)
- Wat is die impak van MIV en VIGS op die Suid-Afrikaanse ekonomie? (10 punte)

**[40]****Inleiding**

Suid-Afrika het 'n produktiewe en geïndustrialiseerde ekonomie met baie kenmerke wat verband hou met 'n ontwikkelende land. ✓✓ **(Maks. 2)**

**HOOFDEEL****Ouderdom en samestelling**

- Die ouderdomme van mense in die arbeidsmag wissel tussen die ouderdomme van 15 en 64 jaar oud. Die grootste groep indiens het persone tussen 25 en 34 jaar oud. ✓✓
- In die ouderdomsgroep ouer as 50, neem die aantal werknemers af omdat daar nie baie werkseleenthede vir hulle is nie. ✓✓
- Suid-Afrika is 'n ontwikkelende land en het dus 'n hoë geboortesyfer met 'n groot persentasie jongmense. ✓✓
- Dit kan ernstige probleme vir die arbeidsmark tot gevolg hê, want dit sal nie lank duur voordat al hierdie jeugdige werk gaan soek nie. ✓✓
- Daar word verwag dat die Suid-Afrikaanse bevolking van werkende ouderdom sal voortgaan om te groei, wat die grootte van Suid-Afrika se arbeidsmag sal beïnvloed. ✓✓
- 'n Ekonomies aktiewe bevolking bestaan uit die ouderdomsgroep tussen 15 en 64 jaar. ✓✓
- Mense wat nie deel van die arbeidsmag vorm nie is, onder andere, moedlose werksoekers, studente, tuisteskeppers, mense met gestremdhede en diegene wat in die weermag dien. ✓✓
- Die arbeidsdeelnamekoers is 'n maatstaf van die deel van 'n land se bevolking in die werkende ouderdom wat aktief by die arbeidsmark betrokke is. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.)

**Indiensneming en werkloosheid**

- Dit is moeilik om volle indiensname te bereik. ✓✓
- Op enige gegewe tydstip sal daar mense wees wat tussen poste beweeg. ✓✓
- Suid-Afrika het 'n toenemende hoë werkloosheidsyfer. ✓✓
- Werkloosheid is die hoogste onder ongeskoolde en halfgeskoolde werkers. ✓✓
- Jongmense met beperkte opleiding en vaardighede maak die meeste werkloos uit. ✓✓
- Landbou provinsies word die ergste geraak. ✓✓
- Werkloosheid onder die jeug groei steeds in die land. ✓✓
- Dit is die grootste oorsaak van armoede. ✓✓
- Werkloosheid is die hoogste onder die jeug tussen die ouderdomme van 15 tot 34 jaar. ✓✓
- Die ekonomie moet meer werksgeleenthede genereer om die werkloosheidskoers te verlaag. ✓✓
- Die tersiêre bedryf het die meeste werknemers. ✓✓
- Die afname in die arbeidsintensiewe primêre sektor, naamlik mynbou en landbou, het 'n negatiewe uitwerking op die getal werksgeleenthede. ✓✓
- Die tersiêre en dienstesektor het toegeneem as gevolg van opleiding en vaardigheidsontwikkeling. ✓✓
- Weens die toename in bevolking kon die ekonomie nie genoeg werksgeleenthede skep nie. ✓✓
- Produksiemetodes het oor die jare verander, dit is te danke aan tegnologiese veranderinge en omgewingskwessies. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord.)

**Geografiese samestelling**

- Mense is nie eweredig oor die land versprei nie. ✓✓
- Faktore soos klimaat, water, vrugbare grond en ekonomiese geleenthede beïnvloed mense se besluite oor waar hulle moet woon. ✓✓
- Suid-Afrika het nege provinsies, elk met sy eie kenmerkende ekonomiese eienskappe. ✓✓
- Ekonomiese aktiwiteite hang af van plaaslike hulpbronne, geografiese ligging, klimaat en menslike vaardighede. ✓✓
- Die migrasie van mense tussen die provinsies is onvermydelik, wat 'n ongelyk geografiese verspreiding van die bevolking veroorsaak. ✓✓
- Gauteng het die grootste bevolking. ✓✓
- KwaZulu-Natal het die tweede hoogste bevolking. ✓✓
- Suid-Afrikaanse bevolking is hoofsaaklik in die stedelike gebiede van Gauteng, Durban, Kaapstad, Port Elizabeth, Oos-Londen en Bloemfontein gekonsentreer. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte antwoord.)

**(Maks. 26)**

**Addisionele deel**

- MIV en VIGS het 'n ernstige invloed op die lewenstandaard van baie huishoudings. ✓✓
- Hulle verloor inkomste en ervaar 'n toename in mediese uitgawes. ✓✓
- Hulle bestee minder aan kos en ander benodigdhede, en dit benadeel die gesondheid van die ander lede van die huishoudings ✓✓
- 'n Groot aantal kinders en bejaardes verloor hul ekonomiese ondersteuningstruktuur. ✓✓
- Besigheid se winsgewendheid word beïnvloed as gevolg van dalende produktiwiteit en afwesigheid. ✓✓
- Om nuwe werkers op te lei om werkers te vervang, beteken ekstra koste en 'n verlies aan ervaring. ✓✓
- Sommige ondernemings sal ekstra koste hê om werkers te help met antiretrovirale middels en ander medisyne. ✓✓
- Die ekonomie word beïnvloed omdat MIV en VIGS die hoogste sterftesyfer onder die 25- tot 40-jarige groepe veroorsaak. ✓✓
- Dit verminder die nommer opgeleide en produktiewe werkers. ✓✓
- Die aantal geskoolde werkers neem af. ✓✓
- Mediese fonds en ander koste verbonde aan MIV en VIGS word so hoog dat dit uiteindelik die ekonomie sal benadeel. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

**(Maks. 10)**

**Gevolgtrekking**

Die bevolking van Suid-Afrika het meer as 58 miljoen bereik en bly grootliks in stede. Al die hoof stadsgebiede is geïndustrialiseer en bied werksgeleenthede aan. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante gevolgtrekking.)

**(Maks. 2)**

**TOTAAL AFDELING C: 40**

**TOTAAL 150**